

स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) अंतर्गत हागणदारीमुक्त व स्वच्छ होणाऱ्या नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना प्रोत्साहन अनुदान देण्याबाबत सुधारीत सूचना.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : स्वभाअ-२०१६/प्र.क्र.२३/नवि ३४

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

४ था मजला, मंत्रालय, मुंबई.

दिनांक : ११ सप्टेंबर, २०१९

वाचा :

१. शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वभाअ २०१५/प्र.क्र.२३/नवि ३४ दिनांक १५.०५.२०१५
२. शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वमअ २०१६/प्र.क्र.२३/नवि ३४ दिनांक २८.०३.२०१६
३. शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वमअ २०१६/प्र.क्र.२३/नवि ३४ दिनांक ३०.०१.२०१७
४. शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वमअ २०१६/प्र.क्र.२३/नवि ३४ दिनांक १४.११.२०१८
५. शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वमअ २०/प्र.क्र. ३५१/नवि ३४ दिनांक १५.१२.२०१८

प्रस्तावना :

केंद्र शासनाच्या “स्वच्छ भारत अभियान (नागरी)” च्या धर्तीवर संदर्भीय दिनांक १५ मे, २०१५ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यामध्ये “स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी)”ची अंमलबजावणी सुरु झाली आहे. या अभियानांतर्गत शहरांमधील ज्या कुटुंबाकडे शौचालयाची सुविधा उपलब्ध नसल्याने ती कुटुंबे उघड्यावर शौचास जातात, अशा कुटुंबांना वैयक्तीक घरगुती शौचालय अथवा सामुदायिक शौचालयाची सुविधा उपलब्ध करून देऊन, शहरे “हागणदारी मुक्त” करणे व घनकचरा व्यवस्थापनांतर्गत शहरात निर्माण होणारा १००% कचरा निर्मितीच्या जागीच (ओला व सुका) १००% विलगीकरण करून या विलगीकृत कचऱ्याची वाहतूक करणे, ओल्या कचऱ्यावर केंद्रीय अथवा विकेंद्रित पध्दतीने प्रक्रिया करून शहर “स्वच्छ” करणे या दोन प्रमुख बाबींचा समावेश आहे.

२. स्वच्छ महाराष्ट्र अभियानाच्या अंमलबजावणीस गती यावी व हागणदारीमुक्त झालेल्या तसेच स्वच्छ झालेल्या शहरांचा यथेचीत सन्मान व्हावा म्हणून शहराच्या वर्गवारीप्रमाणे प्रोत्साहनपर अनुदान देण्याचा निर्णय संदर्भीय क्र. २ येथील दिनांक २८.०३.२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये घेण्यात आला होता. तसेच संदर्भीय क्र. ३ व ४ येथील दिनांक ३०.११.२०१७ व दिनांक १४.११.२०१८ च्या शासन निर्णयान्वये प्रोत्साहनपर अनुदान वितरणाचे सुधारीत टप्पे खालीलप्रमाणे ठरविण्यात आले आहेत:-

टप्पा क्रमांक	बाब	अनुदान वितरण टक्केवारी
१	केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ संस्थेमार्फत तपासणी झाल्यानंतर पहिला हप्ता	३०%
२	सहा महिन्यांनी त्रयस्थ समितीमार्फत प्रथम पुर्न:तपासणी होवून हागणदारी मुक्तीचा दर्जा कायम टिकवल्यास दुसरा हप्ता	३०%
३	प्रथम पुर्न:तपासणी नंतर पुढील सहा महिन्यांनी केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ समितीमार्फत द्वितीय पुर्न:तपासणी होऊन शहर हागणदारी मुक्त असल्याचा अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर	१०%
४	द्वितीय पुर्न:तपासणी नंतर पुढील सहा महिन्यांनी केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ समितीमार्फत तृतीय पुर्न:तपासणी होऊन शहर हागणदारी मुक्त असल्याचा अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर	१०%
५	तृतीय पुर्न:तपासणी नंतर पुढील सहा महिन्यांनी केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ समितीमार्फत चतुर्थ पुर्न:तपासणी होऊन शहर हागणदारीमुक्त असल्याचा अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर	१०%
६	चतुर्थ पुर्न:तपासणी नंतर पुढील सहा महिन्यांनी केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ समितीमार्फत पाचव्या पुर्न:तपासणी होऊन शहर हागणदारी मुक्त असल्याचा अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर	१०%

३. हागणदारीमुक्त झालेल्या शहरांचे प्रमाणीकरण केंद्र शासनामार्फत करण्यात येते असून त्यानुसार, केंद्र शासनाच्या तपासणीत पात्र ठरलेल्या शहरांना उपरोक्त टप्प्यांपैकी पहिल्या दोन टप्प्यांचे प्रोत्साहन अनुदान संबंधित शहरांना वितरीत करण्यात आले आहे. शहरांच्या हागणदारीमुक्तीच्या दर्जामध्ये सातत्य राखण्याच्या दृष्टिने व शहरांतील शौचालयांचे मैला व्यवस्थापन करण्याच्या दृष्टिने केंद्र शासनाने ODF+ व ODF++ ही संकल्पना अंमलात आणली आहे. राज्यातील हागणदारी मुक्त झालेल्या प्रत्येक शहराने ODF+ व ODF++ होणे आवश्यक आहे. त्यामुळे, हागणदारीमुक्तीसाठी राज्य शासनामार्फत देण्यात येणारे उपरोक्त परिच्छेद २ मधील प्रोत्साहन अनुदान वितरणाचे टप्पे हे शहरांच्या ODF+ व ODF++ च्या टप्प्यांशी जोडण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

प्रस्तावनेत नमूद केलेल्या बाबींचा विचार करून, स्वच्छ महाराष्ट्र अभियानांतर्गत हागणदारी मुक्त झालेल्या शहरांना संदर्भीय क्र. ४ येथील दिनांक १४.११.२०१८ च्या शासन निर्णयानुसार ठरवून दिलेल्या प्रोत्साहनावर अनुदान वितरणाच्या टप्प्यांमध्ये पुढील प्रमाणे सुधारणा करून अनुज्ञेय असलेले अनुदान खाली दर्शविलेल्या टप्प्यात वितरीत करण्यास शासन मान्यता देत आहे:-

अ.क्र.	बाब	अनुदान वितरणाचे सुधारीत टप्पे
(१)	ज्या नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना संदर्भीय क्रमांक १ ते ४ येथील शासन निर्णयानुसार एकाही टप्प्याचे प्रोत्साहन अनुदानाचे वितरण झाले नाही अशा नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना प्रोत्साहन अनुदान वितरणाचे पुढील प्रमाणे टप्पे विहित करण्यात येत आहेत:	
	(अ) केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ संस्थेमार्फत “ओडीएफ+” ची तपासणी झाल्यानंतर पहिला हप्ता.	५०%
	(ब) त्यानंतर, केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ समितीमार्फत “ओडीएफ++” ची तपासणी होवून दर्जा कायम टिकवल्यास दुसरा हप्ता.	५०%
(२)	ज्या नागर स्थानिक स्वराज्य संस्थांना संदर्भीय क्रमांक १ ते ४ येथील शासन निर्णयानुसार प्रोत्साहन अनुदानाचा पहिल्या अथवा दुसऱ्या टप्प्याचे अनुदान वितरीत करण्यात आले आहे अशा नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना प्रोत्साहन अनुदान वितरणाचे टप्पे पुढील सुधारित करण्यात येत आहेत.	
	(अ) ज्या शहरांना पहिला हप्ता (३०%) वितरीत करण्यात आला आहे अशा शहरांना त्यापुढील प्रोत्साहन अनुदान वितरणाचे टप्पे पुढील सुधारित करण्यात येत आहेत.	
	(i) केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ संस्थेमार्फत “ओडीएफ+” ची तपासणी झाल्यानंतर दुसरा हप्ता.	३०%
	(ii) त्यानंतर, केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ समितीमार्फत “ओडीएफ++” ची तपासणी होवून दर्जा कायम टिकवल्यास दुसरा हप्ता	४०%
	(ब) ज्या शहरांना दोन हप्ते वितरीत करण्यात आला आहेत अशा शहरांना त्यापुढील प्रोत्साहन अनुदान वितरणाचे टप्पे पुढील सुधारित करण्यात येत आहेत.	
	(i) केंद्र शासनाच्या त्रयस्थ समितीमार्फत “ओडीएफ++” ची तपासणी होवून दर्जा कायम टिकवल्यास दुसरा हप्ता	४०%

४. उपरोक्त सुधारणे व्यतिरिक्त संदर्भ क्र. २ येथे नमुद शासन निर्णयातील नगरपरिषद/नगरपंचायतींना प्रोत्साहनपर अनुदान देण्यासंदर्भातील व प्रोत्साहन अनुदानाच्या विनियोगा संदर्भातील तसेच, इतर तरतूदीबाबतच्या सूचना मूळ स्वरूपात अंमलात राहतील.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१९०९११२११३४४७६२५ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(कैलास बधान)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति :

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा.राज्यमंत्री, नगर विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) नगराध्यक्ष, नगरपरिषदा/ नगरपंचायती (संबंधित)
- ४) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ५) प्रधान सचिव (नवि-२) नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ६) आयुक्त, तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई
- ७) जिल्हाधिकारी (संबंधित)
- ८) आयुक्त, सर्व महानगरपालिका
- ९) सह सचिव (अर्थसंकल्प) नगर विकास विभाग, मुंबई
- १०) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ११) राज्य अभियान संचालक, स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) मुंबई
- १२) उप संचालक, नगरपालिका शाखा, विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)
- १३) जिल्हा प्रशासन अधिकारी, नगरपालिका शाखा, जिल्हाधिकारी कार्यालय (सर्व)
- १४) मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा / नगरपंचायती (संबंधित)
- १५) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई.
- १६) निवडनस्ती, नवि-३४, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.